

Asia: 1689/03.01.01/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevista asioista

1 § Valtiovarainministeriön lausuntoa edellyttävä tiedonhallinnan muutos

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Lausuntopyynnön kriteerit eivät ole täysin yksiselitteiset. Annettujen vaihtoehtojen perusteella esim. Valtorin tulisi pyytää lausuntoa lähes kaikista hankkeistaan. Olisi huomioitava että omistaja ei voi antaa lausuntoa ohjaamistaan hankkeista.

Miten ymmärrettävänä pidätte tiedonhallinnan muutoksen määrittelyä?

-

Mihin kaipaisitte lisäselvyyttä esimerkiksi ohjeiden muodossa?

-

2 § Lausuntopyyntö ja sen sisältö

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Lausuntopyynnön yhteydessä toimitettavan arvioinnin ja alustavan toteutussuunnitelman sisällöistä olisi hyvä antaa ohje. Muuten on vaarana että lausuntopyyntö ei sisällä riittäviä tietoja lausuntoa varten.

3 § Lausuntopyynnön ajankohta

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Asetusluonnoksen mukaan lausuntopyyntö on ajallisesti sidottu toiminnan ja talouden suunnitteluprosessiin. Annettavaa lausuntoa ei kuitenkaan ole kytketty TTS-prosessiin, eikä lausunto kohdistuu hankkeiden kustannuksiin vaan yhteentoimivuuteen, tietoturvallisuuteen ja tietojen hyödyntämiseen. Lausunnon merkitystä muutoshankkeen rahoitukselle olisi tarkennettava asetuksen perusteluissa.

Asetusluonnoksessa lausuntopyynnön määräaika kytketään viraston ehdotuksen tekemiseen hallinnonalan ministeriölle. Tämä tekee ajankohdasta hieman vaihtelevan, koska se riippuu siitä, millaisen aikataulun ministeriö on hallinnon-alan TAE/kehysprosessille laatinut. Lisäksi ehdotettu kytkös jättää avoimeksi sen, milloin ministeriön itsensä on lähetettävä lausuntopyyntö.

Tästä syystä ja hallinnonalan ohjauksen parantamiseksi olisi järkevämpää kytkeä lausuntopyynnön jättäminen hallinnonalan kehys-/TAE/LTAE –ehdotuksen jättämisen ajankohtaan. Esim. kaksi kuukautta ennen kuin ministeriö jättää ehdotuksen valtiovarainministeriölle. Muutosehdotus:

” Valtion viraston tai laitoksen on pyydettävä valtiovarainministeriön lausunto 2 §:ssä tarkoitetuista seikoista kaksi kuukautta ennen kuin asianomainen minis-teriö:

- 1 toimittaa hallinnonalan kehusehdotuksen valtiovarainministeriölle;
- 2 toimittaa hallinnonalan talousarvioehdotuksen valtiovarainministeriölle, mikäli lausuntoa ei ole annettu kohdan 1 perusteella; tai ...”

Vastaavasti lausunto tulisi antaa kuukautta ennen kuin ministeriö toimittaa hallinnonalan ehdotuksen valtiovarainministeriölle, jotta se ehditään huomioida hallinnonalan ehdotuksessa.

3.1 § kolmas kohta voi aiheuttaa epäselviä tilanteita silloin kun hankkeella on jo rahoitus, esim. sen suhteen mitä lasketaan hankkeen kustannuksiin, ja miten tietoturvallisuus arvioidaan. Alkuvaiheessa voi tulla rajatapauksia, joissa joudutaan arvioimaan lausuntomenettelyn tarpeellisuutta. Lausuntopyynnön kriteereitä ja ohjeistusta on syytä arvioida uudelleen esim. vuoden kuluttua lausuntomenettelyn käyttöönotosta.

3.1 §:n tekstiä voisi tarkentaa siten että lausuntoa pyydetään kun lausuntopyynnön kohde ensimmäisen kerran sisältyy kehys- tai talousarvioehdotukseen. Käytännössä muutoksen rahoitustarve voi sisältyä useamman vuoden ehdotuksiin ilman että kohde olennaisesti muuttuu.

Asetuksen 3.3 §:stä puuttuu maininta siitä, millä päätöksellä aikarajoista voi poiketa. Nyt kohdassa säädettäisiin vain neuvotteluista mutta ei siitä, mihin neuvottelu voi johtaa. Tekstiin tulisi lisätä, että VM voi neuvoteltuaan viraston kanssa antaa luvan poiketa asetuksen mukaisesta aikarajasta.

Millaisia edellytyksiä virastollanne on toimittaa tiedot pykälässä esitettyjen kolmen vaihtoehdon mukaisesti? Voitte vastauksessanne tarkastella asiaa sekä aikataulun että toimintatapamuutosten näkökulmasta.

-

Kuinka selkeänä pidätte pykälän momenttia kaksi, jossa kuvataan velvollisuutta pyytää lausuntoa uudelleen, kun lausunnon kohde on olennaisesti muuttunut?

-

4 § Lausuntoa varten pyydettävä lisäselvitys

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

-

5 § Selvitys toimenpiteistä

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

-

Muutoksen taloudelliset vaikutukset

Miten arvioitte taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöä suhteessa olemassa oleviin viraston tai hallinnonalan hankesuunnittelun toimintamalleihin?

Muulle julkiselle hallinnolle aiheutuvien vaikutusten arviointi tulisi jo nyt huomioida hankkeita valmisteltaessa. Kustannusvaikutusten arviointi on kuitenkin parhaimmillaankin vain suuntaa-antavaa.

Haluatteko esittää muutoksia taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöön?

-

Muuta huomioitavaa

Miten monta lausuntokohdetta tai -pyyntöä arvioitte ajoittuvan TAE 2021 -valmistelun yhteyteen? Mitä ne olisivat?

2-3 kohdetta – mahdollisesti positiivinen luottorekisteri, budjettijärjestelmä

Mitä toiminnallisia muutoksia lausuntomenettelyn pääasiallinen toteutus JTS- ja TAE-prosessien yhteydessä virastossanne aiheuttaa? Esimerkiksi muutokset hanke- ja projektihallinnan ohjeisiin sekä toiminnan ja talouden suunnitteluohjeisiin.

Ministeriön omaa hankemallia pitää täydentää, mutta pääasiallinen ohjeistus lausuntomenettelystä tulisi olla yhteisessä suosituksessa, johon viraston oma hankemalli viittaisi.

Yleiset kommentit asetusluonnoksesta

Tiedonhallintalain 9 §:n 2 momentin mukaan asetuksella säädettäisiin lausuntoasiassa noudatettavasta menettelystä. Nyt asetusluonnos sisältää vain lausuntopyyntöä koskevia säännöksiä. Olisi hyvä antaa myös lausuntoa koskevia säännöksiä esim. määräajasta tai sisällöstä.

Hieman epäselväksi jää myös mitä annetulla lausunnolla on tarkoitus tehdä. 3 §:n perusteella voi olettaa että lausuntoa käytetään viraston kehys- ja talousarvioehdotusten käsittelyssä ministeriössä, tai hallinnonalan ehdotusten käsittelyssä valtiovarainministeriössä. Olisiko lausunnoilla muita käyttötarkoituksia, esim. yhteentoimivuuden edistämiseksi?

Tiedonhallintalain mukaan lausunto koskisi tietojärjestelmien ja –varantojen hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta, ja lausuntojen kohteina olisivat lausunnonpyytäjien tekemät tiedonhallinnan muutosten vaikutusarviointit. Asetusluonnoksen perusteluissa taas todetaan että arvioinnin sisältö jää tiedonhallintayksikön harkintaan. Jotta arvioinnit ja sitä kautta lausuntopyynnot sisältäisivät riittävästi eväitä lausunnon antamiselle, on tarpeen antaa ohjeita myös arviointien sisällöstä. Lausuntopyynnössä mainittu suositus on siksi kannatettava.

Asetuksen perusteluissa korostuvat nykytilan ongelmat, mutta perusteluissa voisi tuoda esiin myös nykytilassa tunnistetut hyvät puolet, ja miten tietohallintolain mukaiset lausunnot ovat edistäneet yhteentoimivuutta tai ict-kustannusten hallintaa.

Marttila Anna-Maija
Valtiovarainministeriö - Kehittämisen ja hallintotoiminto